

02.06.2023

Anonymisoitu päätös

Dnro 622/03.04.04.04.00/2023
649/03.04.04.04.00/2023**Asia** Valtiolliset vaalit**Valittajat** A, Salo

B, Laitila ja C, Turku

Päätös, josta valitetaan

Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta, 05.04.2023, § 2

Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta on vahvistanut, että Varsinais-Suomen vaalipiiristä on valittu pöytäkirjaan sisällytetystä vaalitietojärjestelmän tulosteesta VT26 ilmenevät henkilöt olemaan edustajina valtiopäivillä 5.4.2023 lukien, kunnes seuraavat eduskuntavaalit on toimitettu, sekä siltä varalta, että edustajanpaikka jonkun jälkeen tulisi avoimeksi, varalle kunkin ryhmän kohdalta tulosteesta ilmenevä henkilö.

Valitukset

A:n valitus

Eduskuntavaalit on määrättävä uusittaviksi Varsinais-Suomen vaalipiirissä.

Kaikilla puolueilla ei ole ollut yhtäläisiä mahdollisuuksia valvoa ennakkoäännten laskentaa. Tämän vuoksi mahdollisuus vaalivilppiin on noussut suureksi. Ennakkoäänestyksessä käytetyt vaalikuoret on avattu vaalipäivänä jo aamulla kello 6. Koska vaalitarkkailijat mukaan lukien Vapauden liitto r.p:n vaalitarkkailija A on kutsuttu saapumaan laskentapaikalle vasta kello 12, vaalikuoret ovat olleet vaalitarkkailijoiden valvomattomissa noin kuuden tunnin ajan. Tällöin on ollut mahdollisuus äänestyslippujen vaihtamiseen.

B:n ja C:n valitus

Eduskuntavaalit on määrättävä uusittaviksi Varsinais-Suomen vaalipiirissä.

Vaalipiirilautakunnan suorittaman arvonnin johdosta Vapauden liitto r.p:n ehdokkaat kuten B ja C ovat saaneet pienet ehdokasnumerot eduskuntavaaleissa eikä arvonnin valvonnasta ole tietoa. C on muutenkin saanut useissa vaaleissa alkupään ehdokasnumeron. Äänestyslipuista otetuissa noin 200 valokuvassa useissa näyttää, että ehdokkaan numeron eteen tai taakse on lisätty numero.

Äänestysliput olivat kahta eri materiaalia. Toiset äänestysliput olivat sileitä ja toiset rosoisempia, vaikka ne on kuulemma painettu samassa painossa. Ennakkoäänestyksessä käytetyissä äänestyslipuissa on ollut enemmän rosoisempia äänestyslippuja.

Valvojan olisi tullut olla läsnä sekä valkoisten postikuorien, oikeastaan ennakkoäänestyksessä käytettyjen lähetekuorien, avaushetkellä, että äänikuorien, oikeastaan vaalikuorien, avaushetkellä. A on ollut vaalipäivänä 2.4.2023 kello 12 alkaen vaalitarkkailijana ennakkoäänentien laskennassa. Vaalikuoret oli leikattu koneellisesti auki jo sitä ennen ja ilman että A:lle vaalitarkkailijana oli varattu mahdollisuutta valvoa toimenpidettä. Vaalikuoret olisi muutoinkin tullut avata vasta laskennan alettua.

B on saanut aluevaaleissa enemmän ääniä kuin hän on saanut eduskuntavaaleissa, vaikka hän vielä aluevaalien aikaan oli tuntemattomampi ehdokas. A:lle tarkoitettuja ääniä on todennäköisesti siirretty muille ehdokkaille tai niitä on poistettu taikka jätetty huomioon ottamatta.

Valituksessa viitatus ja siihen liitetyn D:n raportin mukaan D ja muita henkilöitä on 11.4.2023 ollut tutustumassa eduskuntavaaleissa käytettyihin äänestyslippuihin. Tällöin on ilmennyt, että useampia äänestyslippuja, mutta kuitenkin alle kymmenen äänestyslippua, on ollut väärässä nipussa. Esimerkiksi ehdokkaan numero 177 nipusta löytyi ehdokkaalle numero 174 tarkoitettu äänestyslippu. Vastaukseksi saatiin, että laskenta on suoritettu oikein, mutta äänestyslippu on jostain syystä pöydällä mennyt väärään nippuun. Ehdokkaalle numero 147, oikeastaan ehdokkaalle numero 174 tai 177, pöytäkirjaan on merkitty 42 ääntä, mutta nipussa on 43 ääntä sen jälkeen, kun nippuun oli annettu ohjeistuksen mukaisesti lisätty väärästä nipusta löytynyt edellä mainittu ääni. On kyseenalaista, onko ääniä tarkastuslaskettu lainkaan. Virheitä on löytynyt kaikista avatuista laatikoista.

Äänestyslippuja on luettu ehdokkaiden hyväksi, vaikka ehdokkaan numero olisi laitettu mihin tahansa kohtaan äänestyslippua tai sitä olisi sutattu, mutta ei ylivivattu. Lisäksi äänestyslippuihin piirretyissä numeroissa on paljon erikoisuuksia, esimerkiksi numeroa seitsemän on piirretty suoralla viivalla ja silmukalla samaan äänestyslippuun.

Oikeusministeriön ylläpitämällä vaalit.fi -sivustolla äänestäjää ohjeistetaan merkitsemään kynällä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jolle äänestäjä

haluaa antaa äänensä ja kielletään kirjoittamaan äänestyslippuun mitään muuta. Tästä huolimatta sellaisiakin äänestyslippuja on luettu ehdokkaiden hyväksi, joissa numero on sutattu ja kirjoitettu tilalle uusi. Lisäksi tarkastuspöytäkirjassa, oikeastaan laskentapöytäkirjassa, on allekirjoitus mutta ei nimenselvennystä. On myös kyseenalaista, onko äänestysasiakirjoja säilytetty huolellisesti ja luotettavalla tavalla, ja keillä on ollut avaimia säilytyspaikkaan ja onko siellä ollut kameravalvontaa. Laatikoissa on ollut katkenneita sinetöintiteippejä ja laatikot ovat olleet rikkinäisiä.

Asian käsittely ja selvittäminen

A ei ole hallinto-oikeuden esittämästä pyynnöstä huolimatta ilmoittanut kotikuntaansa tai muutoinkaan ilmoittanut, mihin hänen valitusoikeutensa asiassa perustuu.

B ja C ovat valituksensa täydennyksessä siihen liitettyihin kuviin viitaten esittäneet epäilyksensä siitä, että Salosta, Somerolta, Turusta, Loimaalta ja Kaarinasta tulleisiin yhteensä satoihin äänestyslippuihin tehtyjä merkintöjä olisi täydennyksestä tarkemmin ilmenevin monin eri tavoin muutettu, muun ohella lisäämällä numeroita äänestyslippuihin. Lisäksi täydennyksessä on kuviin viitaten esitetty, että vaalisinettiteippi oli leikattu ja että laatikko oli kiinnitetty pakkausteipillä uudestaan. Vielä täydennyksessä on todettu ehdokkaan numero 177 eli Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p:n ehdokkaana olleen E:n Salon äänestysalueilla 001, 002, 003 ja 004 saaneen 2,5 kertaa enemmän ennakoääniä kuin varsinaisen vaalipäivän ääniä. Tätä on täydennyksessä pidetty poikkeamana, jota ei näy muiden ehdokkaiden äänen kohdalla. Täydennyksen mukaan ehdokkaan numero 177 äänestyslippunipussa on ainakin 50 äänestyslippua per äänestysalue kirjoitettu samalla käsialalla.

Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta on antanut lausunnon ja liittänyt siihen muun ohella kopiot valituksessa ja sen täydennyksessä viitatuista äänestyslipuista sekä vaalipiirilautakunnan kokouksessa 2.4.2023 henkilöllisyystodistuksensa esittäneen A:n esittämän valtakirjan.

Hallinto-oikeus on edellä mainitusta valtakirjasta ilmenevän tiedon perusteella selvittänyt A:n väestötietojärjestelmään merkityn kotikunnan, joka on Salo.

A ei ole hänelle varatusta tilaisuudesta huolimatta antanut vastinetta.

B ja C ovat antaneet vastineen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valitukset.

Ratkaisun perustelut

Arvioinnin lähtökohdat

Vaalilain I osa sisältää vaaleja koskevat yhteiset säännökset. Tällaisia ovat muun ohessa vaaliviranomaisia, ehdokasasettelun viranomaistehtäviä, ennakkoäänestystä sekä vaalien tuloksen laskentaa ja vahvistamista koskevat säännökset. Vaalilain II osa sisältää vaalikohtaiset säännökset. Vaalilain 9 luku koskee eduskuntavaaleja.

Vaalilain 184 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaaliasiamiesten taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamiensa henkilöiden läsnäolo-oikeus mainitun säännöksen perusteella on rajoitettu kyseisessä säännöksessä lueteltuihin kokouksiin. Sen sijaan vaalilain 184 §:n 2 momentissa tarkoitettulla oikeusministeriön valtuuttamalla vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä aina silloin, kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

Vaalipiirilautakunnan hallinto-oikeudelle antaman lausunnon mukaan A on ollut läsnä vaalipiirilautakunnan 2.4.2023 kello 12 alkaneessa laskentakokouksessa Vapauden liitto r.p.:n Varsinais-Suomen vaalipiirin vaaliasiamiehen varamiehen C:n valtuuttamana. Vaalilain 184 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalitarkkailijoita kokouksessa ei ole ollut.

Hallinto-oikeus toteaa olevan selvää, että A ei ole toiminut eduskuntavaaleissa vaalilain 184 §:n 2 momentissa tarkoitettuna oikeusministeriön valtuuttamana vaalitarkkailijana vaan vaalilain 184 §:n 1 momentin tarkoittamana vaaliasiamiehen valtuuttamana henkilönä.

Yleisissä vaaleissa ylimpänä vaaliviranomaisena toimii oikeusministeriö, joka on 21.12.2022 antanut vuonna 2023 toimitettavia eduskuntavaaleja varten muun ohella vaaliohjeen 1) Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät ja vaaliohjeen 7) Vaalipiirilautakunnan tehtävät. Ohjeessa 1 käsitellään muun ohella lähetekuorten avaamista sekä ohjeessa 7 laskennan järjestämistä ja äänestyslippuun merkittyjen ehdokasnumeroiden tulkitsemistä. Ohjeita selostetaan tarpeellisilta osin asianomaisessa kohdassa jäljempänä.

Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta on 5.4.2023 vahvistanut 2.4.2023 toimitettujen eduskuntavaalien tuloksen Varsinais-Suomen vaalipiirissä. Pöytäkirjan vaalitietojärjestelmästä tulostetun liitteen mukaan ääniä on annettu yhteensä 279 834, joista hyväksytyjä ääniä on 278 772 ja mitättömiä 1 062. Ennakkoääniä on annettu yhteensä 158 614, joista hyväksytyjä ääniä on 157 969 ja mitättömiä 645.

Varsinais-Suomen vaalipiiristä on valittu eduskuntaan 17 kansanedustajaa. B:n ja C:n valituksessa tarkoitettu ja valituksen täydennyksessä erikseen mainittu Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p:n ehdokkaana ollut E on valittu 12. suurimmalla vertausluvulla kansanedustajaksi. Hänen henkilökohtainen äänimääränsä on 5 808 ääntä ja vertausluku 16 847,667. Pöytäkirjan liitteen mukaan pienimmällä vertausluvulla kansanedustajaksi valitun, Kansallinen

Kokoomus r.p:n ehdokkaana olleen F:n henkilökohtainen äänimäärä on 4 527 ääntä ja vertausluku 12 835,800. Ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas on Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p:n ehdokkaana ollut G, jonka äänimäärä on 4 747 ääntä ja vertausluku 12 635,750.

Vapauden liitto r.p:n ehdokkaana ehdokasnumerolla 13 olleen B:n henkilökohtainen äänimäärä on 323 ääntä ja vertausluku 848,333, joka on vertauslukujärjestyksessä 138. Vapauden liitto r.p:n ehdokkaana ehdokasnumerolla 6 olleen C:n henkilökohtainen äänimäärä on 137 ääntä ja vertausluku 363,571, joka on vertauslukujärjestyksessä 164.

Ottaen huomioon valituksissa esitetyt valitusperusteet, edellä selostetut seikat ja jäljempänä selostetut hallinto-oikeuden ratkaisun perustelut hallinto-oikeus katsoo, että valituksissa ei ole esitetty sellaisia seikkoja, joiden vuoksi hallinto-oikeuden olisi tarpeen itse tarkastaa äänestyslippuja tai laskea ääniä uudelleen, vaan riittävää asian asianmukaiseksi selvittämiseksi äänestyslippujen osalta on, että hallinto-oikeus on tutustunut B:n ja C:n toimittamiin valokuviin sekä vaalipiirilautakunnan toimittamiin kopioihin äänestyslipuista.

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen ja läsnäolo-oikeus siihen liittyen

Sovellettavat säännökset

Vaalilain 36 §:n 1 momentin mukaisesti eduskuntavaalien ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoinen tarkastetaan 34. päivänä ennen vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Vaalilain 37 §:n 1 momentin mukaan edellä 36 §:ssä tarkoitettussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten. Pykälän 2 momentin mukaan eduskuntavaaleissa arvotaan muun ohella vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys sekä vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys.

Vaalilain 184 §:n 1 momentin mukaan puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamallaan henkilöillä on oikeus olla läsnä vaalipiirilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään muun ohella ehdokkaiden numeroiden määräämistä varten.

Asiassa saatu selvitys

Vaalipiirilautakunnan hallinto-oikeudelle antaman lausunnon mukaan vaalilain 37 §:ssä tarkoitettu järjestys on arvottu vaalipiirilautakunnan kokouksessa 27.2.2023. Vapauden liitto r.p:n ehdokkaat ovat saaneet ehdokasnumerot 2–

16. Kyseisen puolueen keskinäisessä järjestyksessä C on saanut ehdokasnumeron 6 ja B ehdokasnumeron 13.

Oikeudellinen arviointi

Ehdokkaiden järjestys on määrätty vaalilain 37 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Läsnaolo-oikeuden käyttäminen vaalipiirilautakunnan kokouksessa 27.2.2023 vaalilain 184 §:n 1 momentin perusteella on ollut säännöksessä tarkoitetun tahon oman aloitteellisuuden varassa.

Vuonna 2023 toimitetuissa eduskuntavaaleissa järjestyksen määrittämiseen liittyvät toimenpiteet eivät ole olleet B:n ja C:n valituksessa esitetyillä perusteilla lainvastaisia. Sillä, minkälaisia ehdokasnumeroita C:llä tai jollain muulla taholla on ollut joissain muissa vaaleissa kuin vuonna 2023 toimitetuissa eduskuntavaaleissa, ei ole esillä olevassa yhteydessä oikeudellista merkitystä.

Äänestyslippujen materiaali

Sovellettavat säännökset

Vaalilain 50 §:n 1 momentin mukaisesti ennakkoäänestyksessä on käytettävä muun ohella äänestyslippua, jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Vaalilain 51 §:ssä säädetään äänestyslipusta.

Vaalilain 70 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö huolehtii muun ohella äänestyslippujen toimittamisesta vaalilautakunnille.

Vaalilain 85 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan äänestyslippu on mitätön, jos äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua.

Asiassa saatu selvitys

Oikeusministeriö on painattanut eduskuntavaalien äänestysliput hankkimalla painatustyön painotalolta. Vaalipiirilautakunta on äänestyslippujen materiaalia koskevan B:n ja C:n valitusperusteen johdosta ollut yhteydessä oikeusministeriöön, josta on oltu yhteydessä äänestysliput valmistaneeseen painotaloon asian selvittämiseksi. Vaalipiirilautakunnan lausunnon liitteenä toimitetusta painotalon tuotannosuunnittelupäällikön viestistä ilmenee, että äänestyslippujen valmistuksessa on käytetty vain yhtä viestissä yksilöityä paperilaatua.

Oikeudellinen arviointi

B:n ja C:n valituksessa ja siihen liitetyssä D:n raportissa on esitetty mielikuvia liittyen joidenkin äänestyslippujen poikkeavaan rosoisuuteen ja toisten sileyteen. Asiassa saatu selvitys huomioon ottaen nämä näkemykset eivät kuitenkaan osoita, että eduskuntavaaleissa olisi käytetty tai että laskennassa olisi ollut joitain muita äänestyslippuja kuin oikeusministeriön painattamia äänestyslippuja. Koska äänestyslippuina ei ole käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua, mitkään äänestysliput eivät ole vaalilain 85 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella mitättömiä. Asiassa saadun selvityksen perusteella käytettyjen äänestyslippujen materiaaliin ei liity mitään lainvastaisuuksia.

Vaalikuorten erottaminen lähetekirjeistä

Sovellettavat säännökset

Vaalilain 63 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Pykälän 5 momentin mukaan sen jälkeen kun ennakkoäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa.

Vaalilain 64 §:n 1 momentin mukaan eduskuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan on suljettava vaalikuoret kestävään päällykseen äänestysalueittain lajiteltuina. Lähetykseen liitetään tiedot vaalikuorten lukumäärästä kussakin ryhmässä, johon ne on lajiteltu. Lähetys sinetöidään, ja sen päällykseen merkitään vaalipiirilautakunnan osoite ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan kiireellisesti vaalipiirilautakunnalle sen määräämällä tavalla.

Vaalilain 184 §:n 1 momentin sisältöä on selostettu edellä.

Asiassa saatu selvitys

Oikeusministeriö on vaaliohjeessaan 21.12.2022 todennut kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävistä (s. 54) muun ohessa seuraavaa:

”Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.”

Vaalipiirilautakunnan hallinto-oikeudelle antaman lausunnon mukaan ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen ja siihen liittyen vaalikuorten erottaminen lähetekirjeistä on tapahtunut kunkin kunnan keskusvaalilautakunnassa.

Oikeudellinen arviointi

Hallinto-oikeus toteaa vaalilain edellyttävän, että vaalikuoret erotetaan lähetekirjeistä kunnan keskusvaalilautakunnassa, mistä seuraa, että myös lähete kuoret on avattava kunnan keskusvaalilautakunnassa. Kun lähetekirjeet ja vaalikuoret on erotettu toisistaan jo kunkin kunnan keskusvaalilautakunnassa, ei niitä enää voida yhdistää eikä myöskään enää ole todettavissa, kenen vaalikuoresta kulloinkin on kysymys. Näin toimimalla turvataan vaalisalaisuutta ennakkoäänestyksessä. Kunkin kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneiden lähetekirjeiden on tullutkin jäädä niiden haltuun. Lähete kuorten avaamisessa on ollut kysymys sellaisesta toimenpiteestä, jossa A:lla ei ole ollut laissa säädettyä oikeutta olla läsnä. Lähete kuorten avaamisen edellytyksenä ei muutoinkaan ole se, että toimituksessa tulisi olla läsnä muita kuin vaaliviranomaisen edustajia. Vaalikuorten erottaminen lähete kuorista ennen kuin ennakkoäänien laskentaan on ryhdytty vaalipäivänä ei ole ollut B:n ja C:n esittämin tavoin lainvastaista toimintaa vaan lain edellyttämää toimintaa.

Vaalikuorten avaaminen sekä ennakkoäänien laskennan aloittaminen*Sovellettavat säännökset*

Vaalilain 86 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan vaalikuorissa olevien ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskenta voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 10.

Vaalilain 184 §:n 1 momentin sisältöä on selostettu edellä.

Asiassa saatu selvitys

Oikeusministeriö on vaaliohjeessaan 21.12.2022 vaalipiirilautakunnan tehtävistä todennut (s. 12) muun ohessa seuraavaa:

”Vaalikuorten leikkaaminen auki voidaan tarvittaessa aloittaa valmistavana toimenpiteenä jo ennen varsinaisen kokouksen alkua. Äänestysliput tulisi pyrkiä laskemaan kello 20 mennessä.”

Vaalipiirilautakunnan hallinto-oikeudelle antaman lausunnosta ilmenee, että vaalipäivän 2.4.2023 aamun ja aamupäivän aikana ennakkoäänien sisältäneet vaalikuoret on leikattu koneellisesti auki. Tähän on kulunut aikaa useita tunteja. Ennen laskentakokouksen alkamista kello 12 äänestyslippuja ei ole otettu pois vaalikuorista.

Vaalikuoria ei ole jätetty valvonnatta tai paketteja avoimiksi, vaan vaalikuoria on valvottu ja kukin vaalikuoria sisältänyt paketti on siinä olleiden vaalikuorten aukileikkuaan jälkeen pakattu uudelleen, suljettu ja sinetöity uudelleen siihen asti, kunnes kukin paketti on kello 12 alkaneessa kokouksessa jälleen avattu laskentapöydässä siinä vaiheessa, kun sen laskennan vuoro on

tullut. Äänestysliput on varastoitu paikkaan, jonne vain vaaliviranomaisilla on pääsy.

Ennakkoäännet on laskettu laskentakokouksessa vaalipäivänä 2.4.2023. Vaalipiirilautakunnan lausunnossa on todettu, että vaalilain 184 §:n 1 momentissa tarkoitetuista henkilöistä laskentakokouksessa on ollut läsnä ainoastaan A, Vapauden liitto r.p.:n Varsinais-Suomen vaalipiirin vaaliasiamiehen varamiehen C:n valtuuttamana. Saman pykälän 2 momentissa tarkoitettuja vaalitarkkailijoita kokouksessa ei ole ollut. A:n kanssa on laskentakokouksessa useita kertoja käyty läpi se, että hän ei ole vaalilaissa tarkoitettu vaalitarkkailija vaan että hän on käyttänyt kyseisen puolueen vaaliasiamiehen varamieheltä saamansa valtuutuksen nojalla läsnäolo-oikeutta laskentakokouksessa.

Oikeudellinen arviointi

Nyt esillä olevaan asiaan sovellettavaa nykyistä vaalilakia edeltäneen kansanedustajain vaaleista annetun lain (391/1969) 81 §:n (370/1985) ensimmäisen virkkeen mukaan vaalipiirin keskuslautakunnan on toisena vaalipäivänä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15, ryhdyttävä tarkastamaan ennakkoäänestyksessä annettuja vaalikuorissa olevia äänestyslippuja.

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 81 §:n muuttamiseen johtaneissa yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 17/1984 vp) oli todettu, että pykälä on kirjoitettu siten, että vaalikuorien leikkaaminen auki, mikä vaatii runsaasti aikaa, voidaan tarvittaessa aloittaa valmistavana toimenpiteenä jo ennen varsinaisen kokouksen alkua. Näillä ehdotuksilla pyritään siihen, että kaikki ennakkoäänestyksessä annetut äännet saataisiin lasketuiksi varsinaisen vaalitoimituksen päättymiseen mennessä. Tämä nopeuttaisi vaalien tulospalvelua. Hallinto-oikeus toteaa, ettei nykyisin voimassa olevan vaalilain 86 §:n 1 momentin sanamuodon tai säännöksen esitöiden perusteella voida arvioida, että tätä menettelytapaa olisi ollut tarkoitus vaalilain voimaantulon myötä muuttaa, vaan vaalilain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 48/1998 vp) on tältä osin todettu, että pykälässä säädettäisiin sisällöllisesti kansanedustajain vaaleista annetun lain 81 §:n mukaisesti siitä, miten ennakkoäänestyksessä annetut äännet vaalipäivänä laskettaisiin.

Ottaen huomioon, että äänestyslippuja ei ole otettu pois vaalikuorista ennen laskennan aloittamista kello 12, hallinto-oikeus pitää selvänä, että vaalikuoret on laskentaa valmistavana toimenpiteenä voitu leikata valmiiksi auki, eikä kyseinen toimenpide ole ollut lainvastainen. Tältä osin kysymys on ollut sellaisesta toimenpiteestä, jossa A:lla ei ole ollut vaalilain 184 §:n 1 momentissa säädettyä oikeutta olla läsnä, eikä menettely asiassa ole ollut tältäkin osin lainvastainen.

Muut B:n ja C:n esittämät valitusperusteet

Sovellettavat säännökset

Vaalilain 51 § 2 momentista seuraa muun ohella, että äänestyslipun sisäpuolelle on painettava ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä.

Vaalilain 85 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan äänestyslippu on mitätön, jos ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa. Saman momentin 6 kohdan mukaan äänestyslippu on mitätön, jos äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä. Pykälän 2 momentin mukaan asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

Vaalilain 87 §:n 1 momentin mukaan vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Hallinto-oikeus tulkitsee B:n ja C:n valituksessa esitetyn valitusperusteen siitä, että Someron äänestysalueen 2 vaalipäivän äänten tarkastuslaskentaa joko ei olisi lainkaan tehty tai siinä olisi tapahtunut virhe ehdokkaan 147 äänten osalta, tarkoittavan valitukseen liitetyn D:n niin sanotun raportin muu teksti huomioon ottaen oikeastaan joko ehdokkaan 174 tai 177 ääniä. Raportin mukaan ehdokkaan 177 äänten joukossa on ollut ehdokkaalle 174 kuulunut ääni.

Saadun selvityksen mukaan alustavassa laskennassa 2.4.2023 Someron äänestysalueen 2 vaalilautakunta on laskenut ehdokkaan 174 äänten määräksi 21 ja ehdokkaan 177 äänten määräksi 40. Mitättömien äänten määrä on alustavan laskennan mukaan ollut yhdeksän. Vaalipiirilautakunta on suorittanut tarkastuslaskennan 3.4.2023. Siinä kolme sellaista ääntä, jotka kyseinen vaalilautakunta oli katsonut mitättömiksi, on hyväksytty. Ehdokkaan 174 äänten määrä on ollut tarkastuslaskennan mukaan edelleen 21 ja ehdokkaan 177 äänten määrä on ollut 41. Hallinto-oikeus toteaa, että ehdokkaan 177 äänimäärä on tullutkin korjata tarkastuslaskennan tuloksen mukaiseksi. Toisin kuin B:n ja C:n valituksessa on esitetty, vaalipiirilautakunta on suorittanut tarkastuslaskennan. Selvyyden vuoksi hallinto-oikeus lisäksi toteaa, ettei yhdellä äänellä ole ollut myöskään merkitystä vaalien tulokseen.

Vaalilain mukaan äänestyslipun sisäpuolella on ympyrä, jonka keskellä on merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi

äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Hallinto-oikeus toteaa oikeuskäytännössä vakiintuneesti katsotun, ettei numeron piirtäminen äänestyslipussa olevan ympyrän ulkopuolelle tai äänestyslipun kääntöpuolelle kuitenkaan lähtökohtaisesti tee äänestyslippua mitättömäksi. Ehdokkaan nimen lisääminen selventävässä tarkoituksessa, piste numeron perässä, numeron yliviivaaminen tai suttaaminen ja uuden selvän numeron kirjoittaminen ei tee äänestyslippua mitättömäksi. Numeron merkitseminen siten, että se on eri suunnassa kuin mihin äänestyslipussa oleva ympyrä tekstimerkintöineen lähtökohtaisesti ohjaa, ei ole mitättömyysperuste, ei myöskään sellainen suttu, joka on tulkittu kynän toimivuuden testaamiseksi. Se, että äänestäjän äänestyslippuun piirtämät numerot poikkeavat ulkonäöltään toisistaan, ei ole vaalilaissa säädetty mitättömyysperuste. Hallinto-oikeus on tutustunut B:n ja C:n toimittamiin valokuviiin äänestyslipuista sekä vaalipiirilautakunnan toimittamiin valokopioihin äänestyslipuista. Mikään ei viittaa siihen, että äänestyslippujen numeroita olisi B:n ja C:n epäilemin tavoin jälkikäteen lisätty tai muutettu. Se, että B on joissain aiemmissa vaaleissa saanut enemmän ääniä kuin eduskuntavaaleissa, ei merkitse tai osoita sitä, että hänen eduskuntavaaleissa saamansa äänimäärä olisi virheellinen. Hallinto-oikeus katsoo vaalipiirilautakunnan ratkaisseen kysymykset äänestyslippujen hyväksymisestä tai mitättömyydestä vaalilain mukaisesti.

Salon äänestysalueilla 1–4 ehdokas numero 177 eli salolainen E on saanut ennakoääniä 1 746 ja vaalipäivän ääniä 1 069. B:n ja C:n esittämä väite E:n 2,5-kertaisesta ennakoäänten määrästä suhteessa vaalipäivän äänten määrään ei pidä paikkaansa muiden kuin Salon alueen 1 osalta, jossa ennakoääniä on annettu muutoinkin noin 2,24 kertaa enemmän kuin vaalipäivän ääniä. Hallinto-oikeus toteaa, ettei se ole epätavallista, että ehdokkaan ennakoäänestyksessä ja varsinaisena vaalipäivänä saamien äänien määrä ja ääniosuudet vaihtelevat. Salolaisen E:n Salossa saamia äänimääriä ja ääniosuuksia ennakoäänestyksessä tai varsinaisena vaalipäivänä ei ole pidettävä millään tavoin epätavallisia, eikä E:n hyväksytyihin ääniin liity mitään sellaista, jonka perusteella hallinto-oikeus voisi epäillä asiaan liittyvän jotain lainvastaista.

Asiassa saadun selvityksen mukaan vaalipiirilautakuntaa ennakoäänten laskennassa ja tarkastuslaskennassa avustaneet niin sanotut pöytäpäälliköt ovat allekirjoittaneet kunkin laskentalomakkeen, jonka muotoon ei kuulu nimenselvennys. Pöytäpäälliköiden nimet ovat todennettavissa laskentalomakkeeseen kirjatun pöytänumeron perusteella. Hallinto-oikeus toteaa, ettei se, että laskentalomakkeesta puuttuu sen allekirjoittajan nimenselvennys, ole lainvastaista.

Edelleen asiassa saadun selvityksen mukaan vaalikuorissa olevat äänet on ensin pakattu ja sinetöity kussakin kunnassa. Jotta vaalikuoret on edellä todetusti vaalipäivän aamuna voitu leikata auki, on paketit avattu sekä uudestaan suljettu ja sinetöity. Laskennan yhteydessä kukin paketti on jälleen avattu sekä sen jälkeen taas suljettu ja sinetöity. Yksittäisissä laatikoissa on ollut niiden kuljetuksen aiheuttamaa venymää tai murtumaa, mutta mikään laatikko ei ole ollut B:n ja C:n valituksessa tarkoitettuin tavoin varsinaisesti rikki. Sinetöityihin säkkeihin säkitetyt laatikot ovat olleet koko ajan

vaaliviranomaisten hallussa. Asiaan ei tältäkkään osin voida katsoa liittyvän mitään lainvastaista.

Yhteenveto

Vaaliviranomaisen päätökset tai toimenpiteet eivät ole valituksissa esitetyillä perusteilla lainvastaisia. Valitukset on näin ollen hylättävä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut sekä
Vaalilaki 84 § 1 kohta, 88 § 1 mom, 89 §, 99 § 2 mom, 101 § ja 102 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 15 § 1 mom 4 kohta ja 37 § 2 mom

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (Vaalivalitus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeustuomarit Ulla Partanen, Sami Kouki ja Jukka Vanto. Asian on esitellyt Jukka Vanto.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu

Päätös tavallisena tiedoksiantona sähköisesti

A

Maksutta

Päätös tavallisena tiedoksiantona sähköisesti

B ja C
Asiamies: OTM B

Maksutta

Päätös

Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta

Tiedoksi sähköisesti

Vapauden liitto r.p.
/ vaaliasiamies H

Kristallipuolue r.p., Kristall Parti r.p.
/ vaaliasiamies I

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) - Kristdemokraterna i Finland (KD) r.p.
/ vaaliasiamies J

Suomen Kommunistinen Puolue - Finlands Kommunistiska Parti r.p.
/ vaaliasiamies K

Valta kuuluu kansalle r.p.
/ vaaliasiamies L

Suomen Keskusta r.p., Centern i Finland r.p.
/ vaaliasiamies M

Vasemmistoliitto r.p., Vänsterförbundet r.p.
/ vaaliasiamies N

Perussuomalaiset r.p., Sannfinländarna r.p.
/ vaaliasiamies O

Liike Nyt r.p., Rörelse.nu r.p.
/ vaaliasiamies P

Liberaalipuolue - Vapaus valita r.p., Liberalpartiet - Frihet att välja r.p.
/ vaaliasiamies Q

Eläinoikeuspuolue r.p., Djurrättspartiet r.p.
/ vaaliasiamies R

Svenska folkpartiet i Finland r.p., Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p.
/ vaaliasiamies S

Vihreä liitto r.p., Gröna förbundet r.p.
/ vaaliasiamies T

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue - Finlands Socialdemokratiska Parti r.p.
/ vaaliasiamies U

Kansallinen Kokoomus r.p., Samlingspartiet r.p.
/ vaaliasiamies V

Sinimusta Liike r.p.
/ vaaliasiamies X

Voitto Suominen
/ vaaliasiamies Y

Oikeusministeriö

Hallinto-oikeuden yhteystiedot

Turun hallinto-oikeus

Sairashuoneenkatu 2-4 (PL 32), 20101 Turku

turku.hao@oikeus.fi

Puh. 029 56 42400

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>